

۲۸ مرداد، سالگرد فاجعه سینما رکس

از انقلاب برای همیشه تعطیل گردید.
وضعیت سینما رکس در میان سینماهای شهر چگونه بود؟
سینما رکس در سال ۱۳۲۳ توسط مرحوم علی نادری بنا نهاده شد. سینما رکس نه تنها مزیتی از لحاظ ساختمانی بر دیگر سینماها نداشت بلکه در زمستان ۱۳۵۵ برای آخرین بار رتبه درجه ۲ نیز نصیبش شد. شاید اکران فیلم‌های مهمی همچون 'امرداد شب'، 'آرامش در حضور دیگران'، 'شازده احتجاب' و... را بتوان به عنوان تنها مزیت این سینما نسبت به دیگر سینماهای آبادان دانست. هر کس از هر قشری می‌توانست به این سینما برود و تبعیضی بین اقشار مختلف

به خوبی آشنایی دارد، تلاش کردم به برخی ابهامات در پرونده سینما رکس بپردازم.
فرهنگ سینمایی در آبادان، در سال‌های پیش از انقلاب چگونه بود؟
پیمان ماندگار، شهر آبادان، به نسبت شهرهای دیگر، به خاطر رفاه حال کارکنان خارجی شرکت نفت امکانات مدرن‌تری داشت از جمله سینماهای متعدد که با توجه به میانگین جمعیتی در آن زمان پس از تهران دومین شهر از لحاظ تعداد سینماها به شمار می‌رفت. ۱۱ سینمای عمومی و شش سینمای شرکت نفت آمار سینماهای آبادان تا قبل از انقلاب بود. یکی از مزیت‌های سینماهای آبادان اکران همزمان فیلم‌های سینمایی به زبان اصلی با آمریکا بود که بعد

محمد تنگستانی
۲۸ مرداد ۱۳۵۷ مصادف است با سالگرد آتش‌سوزی در سینما رکس آبادان که به کشته شدن بیش از ۶۳۰ تن از تماشاگران انجامید. آنها فیلم 'گوزن‌ها' ساخته مسعود کیمیایی را پرده سینمای شهرشان تماشا می‌کردند. این واقعه به رویدادهای انقلاب شتاب بیشتری بخشید.
پیمان ماندگار مستندساز و کارگردان زاده آبادان، کار حرفه‌ای سینما را از دستگیری مسعود کیمیایی در فیلم 'مردس' شروع کرد و تاکنون بیش از ۱۰ فیلم کوتاه، چهار مجموعه داستانی و چهار مجموعه مستند و تعدادی کلیپ موسیقی را در کارنامه‌اش دارد.
در گفت‌وگو با این مستندساز و کارگردان که با واقعه سینما رکس

بقیه در صفحه

سینما رکس

مردم وجود نداشت. تنها شرایط سنی بود که آن هم همه سینماها ملزم به رعایت آن بودند.
گمان می‌کنید فیلم 'گوزن‌ها' که در شب آتش‌سوزی در سینما رکس به نمایش گذاشته شده بود در انتخاب این سینما برای به آتش کشیدنش نقش داشت؟
فرج الله بدرکار که از طرف مذهبی‌ها مأموریت داشت سینمایی را به آتش بکشد در بعد از

ظهر روز فاجعه، به اتفاق دوستانش رفته بود که سینما 'سهیلا' را آتش بزنند، اما به دلیل بی‌اثر شدن تیرتور فوری رنگ، توفیقی به دست نیاورد. برای همین قرار شد سینما رکس را آتش بزنند. در غروب همان روز فرج الله بدرکار پارانش را جمع کرد و آن‌ها را تشویق کرد که دوباره سراغ سینما سهیلا بروند، بلکه این بار موفق به آتش زدنش شوند. اما گیشه بسته بود. برای همین تصمیم گرفتند برای شنیدن یک سخنرانی به حسینیه

اصفهانی‌ها بروند. سرراه حسینیه با دیدن سردر سینما رکس، فرج الله بدرکار بلادرنگ و بدون مشورت با دوستانش چهار پلیط خرید و همگی وارد سینما رکس شدند. انتخاب سینما پنا به اعترافات نفر دوم ماجرا یعنی حسین تکبعلی‌زاده کاملاً اتفاقی بوده و فیلم 'گوزن‌ها' که در آخرین سانس سینما رکس نمایش داده می‌شد، نقشی در آتش‌سوزی نداشت.
به جای ویرانه‌های سینما رکس،

بنای تازه‌ای ساخته‌اند. آیا شهروندان آبادانی خاطره‌ای از این سینما دارند؟
حکومت برای پاک کردن این فاجعه از صفحات تاریخ، تلاش‌های گسترده‌ای انجام داد؛ از حذف این رویداد در تقویم‌ها و سالنامه‌ها گرفته تا جلوگیری از انتشار هرگونه کتابی درباره این واقعه و همچنین پخش نکردن فیلم محاکمه عوامل سینما رکس. با این حال اهالی آبادان هر سال بدون توجه به مسئولان، به صورت

<p>خودانگیخته مراسمی هر چند کوچک برگزار می کنند. آیا با بازماندگان قربانیان فاجعه سینما رکس، گفت و گوهایی برای یک فیلم مستند انجام داده‌اید؟</p> <p>بله. گفت و گوهایی زیادی با بازماندگان داشته‌ام و تحقیقات میدانی زیادی هم درباره این موضوع انجام داده‌ام. ما هنوز در ابتدای این راه هستیم چون بسیاری از اسناد و مدارک این فاجعه در انحصار حکومت ایران و در آرشیوهای فوق محرمانه نگهداری می‌شود و شاید هم حتی در این فاصله نابود شده باشند.</p>	<p>در آبادان هر سال جشنواره‌های مختلف دفاع مقدس برگزار می‌شود. آیا تاکنون جشنواره فیلمی به یاد کشته شدگان سینما رکس برگزار شده؟</p> <p>تنها فیلم‌هایی که به فاجعه سینما رکس پرداخته‌اند و یا در آن‌ها اشاره‌ای به آن شده، تا آنجا که حافظه‌ام یاری می‌کند، فیلم مستند برای آزادی اثر حسین ترابی، فیلم سینمایی در کوچه‌های عشق، مستند قصه شب اثر عباس امینی، فیلم داستانی ناتمام زخمی‌ها و همچنین فیلم داستانی رستاخیز از</p>	<p>کارهای خودم هستند. در اینجا خوب است اشاره‌ای کنم به دوست عزیز و هنرمند همشهریم عبدالرشا سواعدی که پس از پایان جنگ ایران با عراق توانست تصاویری از بازمانده‌های سینماهای آبادان تهیه کند. در شهریور ۱۳۸۷ مراسمی در سینما تاج آبادان برگزار شد که بخش فیلم عباس امینی و سخنرانی‌هایی در باره این فاجعه صورت گرفت که در همان حد هم باقی ماند. البته نباید از کورش گرمپور نویسنده فهیم و شاعر آباداتی غافل شوم که در مجموعه شعرهایش به نام 'صادر از آبادان' و همچنین در</p>	<p>هفته‌نامه‌ای که به نام یادگاری در آبادان منتشر می‌کند، تلاش‌هایی انجام داده برای بازروایی فاجعه سینما رکس که به حق قابل تقدیر است.</p> <p>آمار سوختگان در فاجعه سینما رکس به طور رسمی ۳۷۷ نفر اعلام شد. آمار واقعی چقدر است؟</p> <p>کلاً در آن روز فروش همه سانس‌های این سینما ۱۳۶۰ بلیط ۴۰ ریالی و ۱۷۰ بلیط ۳۰ ریالی بوده است که حدود ۶۵۰ تا ۶۸۰ تا از آن‌ها مربوط به سانس آخر بوده است. من گمان می‌کنم اگر تیتر روزنامه‌های آن زمان ۳۷۷</p>
---	--	--	--

<p>تن نبود اکنون رقم بسیار کمتر از این عنوان می‌شد اما این رقم در رسانه‌های رسمی دولت ایران</p>	<p>تکان نخورده است. من با خبرنگاری که آن زمان در آبادان فعالیت می‌کرد صحبت کردم. آمار</p>	<p>نزدیک به هزار نفر را با توجه به اطلاعاتی‌هایی که در کوچه‌ها و معابر نصب شده بود عنوان کرد که</p>	<p>قابل بحث است.</p>
---	---	---	----------------------